

עיתון התורה

הרב שלמה לוונשטיין שליט"א

לקט פירושים מתוך שיעור פרשת שבוע
בביהכ"ס "דברי שיר" רח' זכריה 4 ב"ב יום חמישי בשעה 22:00

גליון מספר 228

ויחי תשע"ב

בתחילה, על המלים: "וישתחו ישראל" מביא רש"י את דברי הגמרא במסכת מגלה "תעלא, בעידניה סגיד ליה", כלומר, שועל - בזמן שהשעה משחקת לו והוא מצליח, תשתחוה לו. יוסף, יחסית ליעקב אבינו, היה בבחינת שועל, ולכן יעקב אבינו השתחוה לו. ומיד לאחר מכן מפרש רש"י שיעקב אבינו השתחוה לשכינה. וצריך להבין, אפוא, לפני מי השתחוה יעקב: לפני השכינה או לפני יוסף?

התשובה, כפי שאומר ה"פנים יפות": יעקב אבינו השתחוה לשניהם יחדיו - ליוסף שהשכינה עמו! ואין סתירה בין שני ההסברים.

ומביא על כך ה"פנים יפות" רמז: "יוסף" בגימטריא מאה חמשים ושש, ו"שכינה" בגימטריא שלש מאות שמונים וחמש, סך הכל חמש מאות ארבעים ואחת. גם "ישראל" בגימטריא חמש מאות ארבעים ואחת. "וישתחו ישראל" - "ישראל" השתחוה ל"יוסף" ול"שכינה" שעמו.

"ויאמר ישראל אל יוסף ראה פניך לא פללתי והנה הראה אתי אלהים גם את זרעך" (מח, יא)
מדוע מדגיש הפסוק "ראה פניך לא פללתי", והרי לכאורה די היה לומר "לראותך לא פללתי"?

תרץ הרב חיים מאיר ברוין זצ"ל בספרו "תולדות חיים": יעקב אבינו חשש, שאולי במשך הזמן הארוך ששהה יוסף במצרים, התקלקל וסטה מדרך הישר. אמנם יעקב ראה, שיוסף מתנהג בצדקות ובפרישות, אך חשש, שמא מראה יוסף את עצמו כצדיק רק למראית עין, כדי למצוא חן בעיני אביו ואחיו, כי יודע יוסף, שאם לא יראה צדיק, לא יחשיבו אותו לכלום.

ידוע, שיש אבן בחן לבדיקת האדם - האם תוכו כבדל ואבן בחן זו היא בניו ובנותיו של האדם. אם הוא מגדל את בניו בדרך התורה והיראה, הרי זה סימן מובהק שגם בפנימיותו הוא ירא את ה'. לכן אמר יעקב ליוסף: "ראה פניך" - להסתכל בפנימיות שלך "לא פללתי", כי האדם יראה רק לעינים, אבל עכשיו, ש"הראה לי אלוקים גם את זרעך" שהם צדיקים - מזה אני רואה את פנימיותך, שאתה צדיק וירא שמים בסתר כבגלוי.

מסופר על חסיד וזיניץ, שהכניס את בניו לגימנסיה. כשהגיע אל האדמו"ר, התרה בו האדמו"ר, שאם אינו

"ויהי ימי יעקב שני חייו שבע שנים וארבעים ומאת שנה" (מז, כח)

יעקב אבינו חי מאה ארבעים ושבע שנים, וכנגד שנים אלו - אומר המדרש הגדול - חיבר דוד המלך מאה ארבעים ושבעה פרקי תהלים. [אמנם הפרק האחרון בתהלים הוא פרק ק"ג, כלומר מאה וחמשים, אך כידוע, (ברכות י, ע"א) יש מספר פרקים שהינם מחוברים, כדוגמת הפרק הראשון והשני שהם פרק אחד].

הדבר נרמז בפסוק מספר תהלים (כב, ד), וכך אומר דוד המלך: "ואתה קדוש יושב תהלות ישראל". כמה תהלות יש? כמנין שנות חייו ישראל.

"אם נא מצאתי חן בעיניך שים נא ידך תחת ירכי ועשית עמדי חסד ואמת אל נא תקברני במצרים" (מז, כט)

הקשה בספר "תכלת מרדכי", מדוע נאמר "מצאתי" בלשון עבר, לכאורה היה לו לומר: אם "אמצא" חן או אם "מוצא" אני חן בעיניך?

ותרץ, שכאשר היה יוסף בנסיון הגדול עם אשת פוטיפר, צייר לעצמו את דמות דיוקנו של אביו, ועל ידי זה ניצל מן החטא. על זה אמר לו יעקב: הרי אז, באותה שעת נסיון, מצאתי חן בעיניך, אם כן - בעד זה מבקש אני ממך שתכיר לי טובה ותקבור אותי במערת המכפלה.

וה"צפנת פענח" מוסיף, שיעקב בהמשך דבריו אמר לו דבר נוסף: אל תחשוב שעמדת בנסיון בזכות עצמך, בזכות ה"כחי ועצם ידי". לא! עמדת בנסיון אך ורק עקב היותך מיוצאי ירכי, והרי הובטחתי על ידי הקב"ה שתהא מטתי שלמה.

זהו שאמר יעקב: "שים נא ידך" - את ה"כחי ועצם ידי", "תחת ירכי" - עליך להכיר שהצלתך באה לך בזכותי, בזכות היותך אחד מיוצאי ירכי. ממילא אל לך להחזיק טובה לעצמך אלא לי, וכגמול על כך, קבר אותי בארץ ישראל.

"וישתחו ישראל על ראש המטה" (מז, לא)
וברש"י: "וישתחו ישראל - תעלא, בעידניה סגיד ליה. על ראש המטה - הפך עצמו לצד השכינה. מכאן אמרו שהשכינה למעלה מראשותיו של חולה.

אלא, שמאחר ואנשי כנסת הגדולה תקנו זאת, דומה הדבר לכביש סלול שכל מי שנוסע בו מגיע למחוז חפצו, הגם שבאמת תפילה כזאת אינה מן המשובחות. אך כשמדובר בבקשה מיוחדת שאדם רוצה להוסיף בישמע קולנו - כאן כבר נדרש ממנו לכוון בבקשתו, אחרת אין לה סיכוי, שכן, כרגע הוא, כביכול, "ממציא" את התפלה ולכן עליו להשקיע בה כוונה רבה. זה ההבדל בין תפלה לבקשה, והוא בא לידי ביטוי גם בהבדל שבין חרב לקשת:

החרב מצד עצמה היא מסוכנת. אם אדם, חלילה, יפול עליה, הוא יפגע. הקשת, לעומת זאת, מצד עצמה אינה מסוכנת. רק כוחו של המשתמש בה הופך אותה למסוכנת.

לכן קורא יעקב לתפלה - חרב ולבקשה - קשת, כי על הבקשה יש לעמול הרבה ולכוון היטב, מה שאין כן בתפילה שהעבודה הנדרשת בה פחותה.

זהו שאמר דוד המלך: "שמע ה' תחנתי ה' תפלתי יקח" (תהלים ו, ז), כלומר, אם שמע ה' את תחנתי הנקראת בקשה, כל שכן שאת תפלתי יקח!

"מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך" (מט, כ)

בספר **"אוצר אפרים"** הובא המעשה הבא:

רבי יהושע אשר מפאריסוב ז"ע הצרך להשיא את בתו שכבר באה בשנים, ולא הזדמן לו שדוך עבורה. היה לו מכך עגמת נפש עד למאד.

פעם אחת התגלה לו אביו, היהודי הקדוש מפשיסחא ז"ע בחלום, ואמר לו על הפסוק: "מאשר שמנה לחמו", שישנם שלשה מיני זווגים: שבת וכנסת ישראל, נשמה עם הגוף, ואיש ואשה, וכל שלשת הזווגים הללו ביד ה' לבדו הם, והוא בכבודו יתברך מזוג אותם.

וזהו "מאשר" - כלומר, האותיות היוצאות מתבת "אשר", היינו האותיות שלאחר אותיות "אשר" [ב' אחר א', ת' אחר ש', ש' אחר ר'] הם "שבת", הרי שמרומז בזה זיווגן של השבת ושל כנסת ישראל. "שמנה" אותיות "נשמה" רומז לזווג הגוף עם הנשמה, ו"לחמו" רומז לאשה, הנקראת לחם, כדרשת חז"ל על הפסוק "כי אם הלחם" (לט, ו). ועל כל הזיווגים הללו סיים הפסוק: "והוא יתן", שהקב"ה יתן אותם. עד כאן דברי קדשו.

ואכן כך הוה, שתכף הזמין לו השי"ת שדוך עבור בתו.

מוציא את בניו מיד מן הגימנסיה ומחזירים לחנוך הישן, לא יוכל להסתופף בצלו של האדמו"ר.

אותו חסיד לא רצה לשמוע, והעדיף לעזוב את החצר וללכת אל אחיו של האדמו"ר, ה"טל חיים", שהיה אדמו"ר בעיר אנטניה.

כשהגיע לשם, רצה הגבאי ורצו החסידים למנוע ממנו את הכניסה אל האדמו"ר. לפליאתם, צווה האדמו"ר להתייחס אליו בכבוד. כך היה בתפלות שבת, וכך בסעודות השבת.

במוצאי שבת, כשבא להפרד, הפציר בו האדמו"ר שישאר עד למחרת, כדי שיוכלו לטייל ביחד. כבוד זה היה שמור ליחידי סגלה נבחרים בלבד.

למחרת, כשיצאו לטייל, ספר האדמו"ר לאותו חסיד, שכשהיה ילד היו לומדים אצל המלמד בבית, וכמעט לא ראו את אור השמש. לא היו להם הפסקות, שלא לדבר על תנאים של איוורור, מזגנים וכדומה.

שמחה היתה בלבם של התלמידים הקטנים, כשסוף סוף הגיע האביב, ואשתו של המלמד גרשה אותם מן הבית, כדי שתוכל לנקות את הבית לפסח. אז יצאו אל החצר. המלמד נסה ללמד גם שם, אך ללא הועיל.

לבסוף אמר להם המלמד - "אם תלמידי חכמים כבר לא יצאו מכס, לכל הפחות אלמד אתכם מילי דעלמא, כדי שתהיו בני אדם". ואז הסביר להם המלמד על עץ פלוני שהוא עץ תפוחים, והשני הוא עץ חרובים, ורואים זאת לפי הגזע, וכן הלאה.

אמר האדמו"ר לאותו חסיד: בסוף השעור לא ידענו מלה ממה שספר לנו המלמד. לא ידענו אם זה עץ תפוחים, או אולי בכלל עץ תותים... אבל חדשים אחר כך כולנו ידענו בדיוק כל עץ מהו, מפני שכבר צמחו הפרות...

נכנסו הדברים ללבו של החסיד, והוא העביר מיד את בניו לחינוך הישן.

"אשר לקחתי מיד האמרי בחרבי ובקשתי" (מח כב)

ותרגם אונקלוס, ש"חרבי" הינו צלותי [-תפלתי], ו"קשתי" הינו ובעותי [-בקשתי].

מה ההבדל ביניהם?

באר ה'משך חכמה': אדם שכיוון בברכת אבות - יצא ידי חובת תפילה, אף שבשאר חלקי התפילה לא כיוון.

ולכאורה, מדוע שיצא אדם ידי חובתו בתפלה שברבה כלל לא כיוון ויראשו לא היה בה?

